

การเก็บไข่ทางช่องคลอด

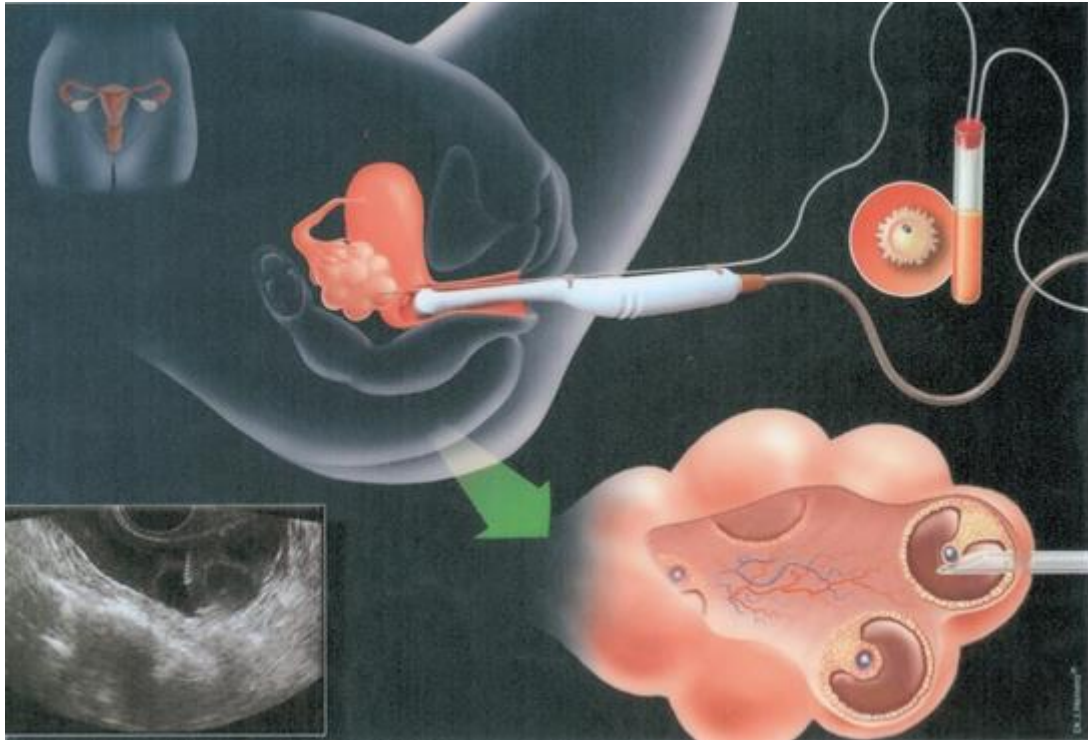
อ.นพ.สุรชัย เดชอาคม

ปัจจุบันปัญหาการมีบุตรยากพบมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากคู่สมรสนิยมแต่งงานช้าลงและพร้อมสำหรับการมีบุตรเมื่ออายุมากขึ้น ส่วนหนึ่งของคู่สมรสกลุ่มนี้จะได้รับการรักษาด้วยวิธีการทำเด็กหลอดแก้ว (in vitro fertilization) กระบวนการทำเด็กหลอดแก้วประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การกระตุ้นไข่ การเก็บไข่รวมถึงการปฏิสนธิ และการย้ายกลับตัวอ่อนเข้าโพรงมดลูก ขั้นตอนนี้อาจเกิดอันตรายแก่คู่สมรสฝ่ายหญิงได้คือช่วงการเก็บไข่ บทความนี้จะกล่าวถึงขั้นตอนปฏิบัติในการเก็บไข่รวมถึงการเตรียมตัวก่อนและหลังเก็บไข่

ภายหลังจากผู้รับบริการได้รับยาฮอร์โมนกระตุ้นไข่มาระยะหนึ่งเมื่อไข่มีขนาดโตเพียงพอ ขั้นตอนต่อไปคือการเก็บไข่ ในปัจจุบันการเก็บไข่ผ่านทางช่องคลอดถือเป็นวิธีมาตรฐาน โดยผู้รับบริการจะได้รับยาทางหลอดเลือดดำเพื่อให้อยู่ในภาวะสงบ (intravenous sedation) ร่วมกับการฉีดยาเฉพาะที่ก่อนการเก็บไข่ ดังนั้นในระหว่างเก็บไข่จะไม่รู้สึกตัวและหลังเก็บไข่ผู้รับบริการจะฟื้นภายใน 1-2 ชั่วโมง อาจรู้สึกปวดหน่วงบริเวณท้องน้อยเล็กน้อยและจะได้รับการติดตามดูแลสัญญาณชีพต่อหลังเก็บไข่ประมาณ 1 ชั่วโมง หากไม่พบความผิดปกติจะให้ผู้รับบริการกลับบ้านได้พร้อมให้คำแนะนำในการใช้ฮอร์โมนเพื่อเตรียมย้ายตัวอ่อนต่อไป ภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากเก็บไข่ ได้แก่ การบาดเจ็บต่อหลอดเลือดหรืออวัยวะในอุ้งเชิงกราน และการติดเชื้อในอุ้งเชิงกราน

ขั้นตอนก่อนการเก็บไข่ที่สำคัญที่สุดได้แก่ เวลาที่ฉีดยากระตุ้นให้ไข่สุก ผู้รับบริการจำเป็นต้องฉีดยาตามวันและเวลาที่แพทย์กำหนด โดยปกติจะฉีดก่อนเก็บไข่ประมาณ 34-36 ชั่วโมง หากฉีดไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดจำเป็นต้องแจ้งแพทย์เพื่อหาเวลาเก็บไข่ที่เหมาะสมใหม่ การเตรียมตัวอื่นๆสำหรับการเก็บไข่ ได้แก่ พักผ่อนให้เพียงพอ ทำจิตใจให้สดชื่น ทำความสะอาดร่างกายและอวัยวะเพศภายนอกก่อนมาเก็บไข่ ในกรณีที่ทาเล็บควรล้างสีเล็บออก งดการแต่งหน้าหรือทาแป้งฝุ่น งดใส่น้ำหอม ไม่ใส่คอนแทคเลนส์ งดน้ำและอาหารทุกชนิดอย่างน้อย 8 ชั่วโมงก่อนเก็บไข่ นอกจากนี้ในวันเก็บไข่ต้องให้สามีมาด้วยเพื่อที่จะเก็บน้ำเชื้อสำหรับนำไปปฏิสนธิกับไข่

เมื่อถึงเวลาเก็บไข่ผู้รับบริการต้องปัสสาวะก่อนแล้วไปนอนที่เตียงเก็บไข่ซึ่งเป็นเตียงตรวจหาหยั่ง ผู้รับบริการจะได้รับยาทางหลอดเลือดดำเพื่อให้อยู่ในภาวะสงบ หลังจากนั้นแพทย์จะทำความสะอาดอวัยวะเพศภายนอกและภายในช่องคลอดและปูผ้าปราศจากเชื้อ แพทย์จะทำการอัลตราซาวด์ทางช่องคลอดเพื่อดูจำนวนไข่และตำแหน่งของรังไข่ทั้งสองข้างและฉีดยาในช่องคลอดบริเวณที่จะเก็บไข่ แพทย์จะทำการเจาะดูดไข่ที่ละฟองโดยการใส่เข็มเก็บไข่ที่อยู่ติดกับหัวตรวจอัลตราซาวด์จนหมดที่ละข้าง (ดังภาพ) เมื่อเก็บไข่เสร็จทั้งสองข้างแพทย์จะนำหัวตรวจอัลตราซาวด์พร้อมเข็มเก็บไข่ออกจากช่องคลอด และใส่เครื่องมือเพื่อตรวจจุดเลือดออกในช่องคลอด หากมีจุดเลือดออกแพทย์จะกดบริเวณที่เลือดออกประมาณ 5-10 นาทีส่วนใหญ่เลือดจะหยุดได้ หลังจากนั้นจะย้ายผู้รับบริการจากห้องเก็บไข่มายังห้องสังเกตอาการ ขั้นตอนทั้งหมดของการเก็บไข่ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ทั้งนี้ขึ้นกับจำนวนฟองไข่ของผู้รับบริการแต่ละราย

ภาพแสดงวิธีการเก็บไข่ทางช่องคลอดภายใต้การอัลตราซาวด์

ภายหลังเก็บไข่ผู้รับบริการอาจมีอาการคลื่นไส้ ปวดหน่วงท้องน้อย แน่นท้อง หรือมีเลือดออกทางช่องคลอดได้เล็กน้อย หากมีอาการปวดท้องสามารถรับประทานยาแก้ปวดพาราเซตามอลได้ ผู้รับบริการไม่ควรขับรถกลับเอง เนื่องจากอาจมีฤทธิ์ของยาที่ทำให้อยู่ในภาวะสงบเหลืออยู่ เมื่อกลับบ้านให้พักผ่อนให้เพียงพอ หากมีอาการผิดปกติ เช่น ปวดท้องมาก คลื่นไส้อาเจียนมาก ไข้สูง หน้ามืดเป็นลม ควรรีบกลับมาพบแพทย์ทันที

ในกรณีที่ใส่ตัวอ่อนกลับในรอบที่เก็บไข่แพทย์จะให้ยาฮอร์โมนเพื่อเตรียมเยื่อบุโพรงมดลูกให้เหมาะสมกับการฝังตัวของตัวอ่อน โดยมากมักเริ่มใช้วันรุ่งขึ้นหลังจากเก็บไข่ ทั้งนี้ขึ้นกับคำแนะนำของแพทย์ การใช้ฮอร์โมนนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้รับบริการควรปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด